

Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van het Burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze

Rechtsgronden

Dit besluit is gebaseerd op:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 5 juli 2024 tot delegatie van beslissingsbevoegdheden aan de leden van de Vlaamse Regering, artikel 2, 1°;
- het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2024 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 5, §1, eerste lid, 3°.

Vormvereisten

Dit besluit kwam tot stand volgens de procedurestappen en de vormvereisten, beschreven in:

- het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1 tot en met 6.1.8;
- het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014, artikel 6.2.1.

De volgende vormvereisten zijn vervuld:

- De erfgoedwaarden zijn onderzocht.
- De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een beschermingsdossier.
- Het advies over de bescherming van het onroerend goed werd gevraagd aan:
 - het college van burgemeester en schepenen van Deinze op 24 juli 2025,
 - de departementen of agentschappen van de Vlaamse overheid bevoegd voor omgeving, mobiliteit en openbare werken en landbouw en visserij op 24 juli 2025,
 - de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed op 24 juli 2025.
- De behandeling van de adviezen is opgenomen als bijlage 4 bij dit besluit.
- De zakelijkrechthouders zijn op de hoogte gebracht van het ontwerp van de voorlopige bescherming op 24 juli 2025.
- De zakelijkrechthouders gaven geen opmerkingen.
- De behandeling van de opmerkingen van de zakelijkrechthouders is opgenomen als bijlage 4 bij dit besluit.

Motivering

Het monument Burgerhuis De Coutere-Plas in Deinze is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

- De architecturale waarde:

De woning van zijdefabrikant De Coutere-Plas is een herkenbaar en gaaf bewaard voorbeeld van een burgerhuis in vroege art-decostijl of zogenaamde proto art deco. Een

dergelijk totaalconcept in deze stijl met een sterke ensemblewaarde tussen exterieur en interieur is erg zeldzaam in een kleinstedelijke context. Het burgerhuis is gebouwd omstreeks 1920 naar een ontwerp van de Gentse architect Jules Van den Hende, voor de uitvoering bijgestaan door beeldhouwer Geo Verbanck. Bij de woning hoorde een neoklassieke tuinaanleg naar ontwerp van tuinarchitect Henri Bourgeois-Burvenich uit 1923.

Kenmerkend voor de proto art deco is de eerder klassiek opgebouwde gevel afgewerkt met simili-pierre voorzien van een uitbundige decoratie. Fauna en flora komen terug in het fries dat de gevel aflijnt, in de borstwering van de vensters en in de opvallende omlijsting van de deurpartij. Het decoratief programma verwijst naar het beroep van de bouwheer als zijdefabrikant.

Exterieur en interieur vinden een evenwicht tussen het monumentale en decoratieve karakter van de beaux-artsstijl en de meer gestileerde en moderne vormgeving van de art deco. Uitgesproken art-decovormgeving is onder meer te zien in het geometrisch glas-in-loodraam van de toegangsdeur met het motief van de opkomende zon en in de uitbeelding van een faun op de metalen radiatorkasten in de inkomhal. Ook de diverse, rijkelijke materiaalkeuzes met onder meer het gebruik van kleurrijke marmers, glas in lood en metaal, ademen de geest van de art deco.

Burgerhuis De Coutere-Plas getuigt zo van de toenmalige stijlvoorkeuren en de geleidelijke evolutie naar geometrie en stilering in de decoratie. Dit is ook kenmerkend voor het oeuvre van architect Jules Van den Hende. Het Flandria Palace Hotel in Gent uit 1912 is zijn bekendste ontwerp. Hij combineerde daar de beaux-artstraditie met gestileerde, eigentijdse en florale motieven, wat rond 1920 resulteerde in enkele ontwerpen in proto art deco. Het burgerhuis in Deinze is hier het meest rijkelijk uitgewerkte voorbeeld van. De samensmelting tussen architectuur, beeldhouwkunst en kunstnijverheid was essentieel voor de persoonlijke, herkenbare stijl van Jules Van den Hende. Opvallend is ook het progressieve ontwerp met een centraal-radiale compositie met de grote ronde eetkamer als het hart van de woning. Deze dynamische indeling werd doorgetrokken in de vormgeving van deuren en erkers met gebogen vormen.

Het burgerhuis is daarnaast een gaaf tijdsdocument van een interbellumwoning met een uitzonderlijk, integraal bewaard interieur, dat gaat van de afwerking van vloeren, wanden, trappen en schrijnwerk, tot alle details van de afwerking én inrichting, inclusief bewaard vast meubilair, marmeren schouwen, lichtschakelaars en -armaturen, en zelfs de originele badkamerinrichting.

- De artistieke waarde:

Het vakmanschap van het ontwerp en de verfijning in de afwerking van exterieur en interieur wijzen op een sterke band tussen de opdrachtgever, de architect en de uitvoerders. Dit kadert ook in de toenmalige institutionele verwevenheid tussen architectuur en kunstambacht, die werd aangestuurd vanuit het architectuuronderwijs en leidde tot tal van verenigingen van kunstenaars en architecten. In de inkomhal van het burgerhuis De Coutere-Plas brachten de uitvoerders het kunstambacht onder de aandacht door de uitbeelding van een wapenschild dat verwijst naar de kunsten en gehanteerd werd door verenigingen die zich met kunst en kunstnijverheid bezighielden, zoals de Gentse kring Kunst en Kennis. Deze kunstkring verenigde oud-leerlingen en leerlingen van de Gentse academie. Van den Hende en Verbanck waren hier beide actief bij betrokken.

Uit de keuze voor luxueuze materialen, verschillende vormen van kunstnijverheid en een rijkelijke decoratie die onlosmakelijk verbonden is met de zijdenijverheid, blijkt dat het huis gezien werd als een statussymbool. De straatgevel in simili-pierre getuigt van een

uitzonderlijke hoge materiaaltechnische en artistieke kwaliteit. De decoratieve afwerking omvat florale ornamenten van de bladeren en de vruchten van de witte moerbeï - het voedsel van de zijderups -, maar ook in de faunistische uitbeeldingen van zijderupsen, poppen en vlinders wordt het proces van de zijdeteelt geïllustreerd. Dit wordt radicaal doorgetrokken in de representatieve ruimtes van het interieur. De gevoeligheid en het artistieke en technische vakmanschap van de bas-reliëfs van Geo Verbanck en bij uitbreiding alle decoratieve interieurelementen in simili-pierre, hout, metaal, mozaïek en glas, versterken de kracht van de architectuur. De voorstellingen zijn representatief voor de realistische, harmonieuze stijl van Verbanck en voor zijn veelzijdigheid. Zijn geliefde thema's komen aan bod, namelijk jonge vrouwen en kinderen, de klassieke mythologie en beweging. In de inkomhal beelden de rijk uitgewerkte mozaïekvloer en decoratieve elementen op de wanden de evolutie van rups tot vlinder uit, aangevuld met attributen uit de zijdeproductie. De kachel in de grote ronde eetkamer beeldt een verpoppende zijdevlinder uit.

- De historische waarde:

Het burgerhuis gebouwd voor zijdefabrikant De Coutere-Plas is een zeldzame getuige van de zijdenijverheid in Vlaanderen, waarvan er vandaag amper nog restanten zijn. Zijde is een kostbare, natuurlijke stof, geweven met draden die worden gewonnen uit de cocons die de zijderupsen spinnen als bescherming tijdens hun transformatie tot vlinder (*Bombyx mori*). De verse bladeren van de witte moerbeï (*Morus alba*) zijn hierbij essentieel als voedsel van de zijderupsen. In de Nederlanden vond de echte doorbraak plaats in de 19de eeuw. De teelt van moerbeï werd gestimuleerd en men zag in de zijdenijverheid een mogelijke oplossing om de slechte werkomstandigheden in Oost- en West-Vlaamse industriesteden te verbeteren. Op 14 februari 1848 werd door Joseph Ricard voor het eerst zijde geweven in Deinze. Lokale zijdevevers bouwden de nijverheid verder uit en zorgden ervoor dat Deinze tot in de eerste helft van de 20ste eeuw het belangrijkste centrum van de zijdenijverheid in Vlaanderen was.

De familie De Coutere-Plas was actief in zo'n familiebedrijf dat teruggaat tot de opkomst van de zijdenijverheid in Deinze, eerst onder leiding van de families Roelens en Van Landeghem. In 1874 registreerde het kadaster op de huidige locatie een handzijdeweverij met een woonhuis, tuin en boomgaard. Onder Emiel Justin Honoré François De Coutere vond in 1905 een grootschalige vergroting en modernisering van de zijdeweverij plaats tot een stoomweverij. Familie De Coutere-Plas liet in 1920 deze woning bouwen als directeurswoning bij de weverij in de achterbouw. De woning was een visitekaartje voor het bedrijf en de bouwheer. De dynamische planindeling van de woning met een imposante inkomhal en een grote ronde eetkamer was gericht op representatie en ondersteunde ook professionele doeleinden, zoals het ontvangen van klanten of investeerders. Tot vandaag is de woning een levendige illustratie van de teelt en het productieproces van zijde, dankzij de rijkelijke afwerking van het exterieur en interieur met talrijke verwijzingen naar de zijdeproductie.

Het cultuurgood dat integrerend deel uitmaakt van het monument versterkt de architecturale, artistieke en historische waarde ervan.

DE VLAAMSE MINISTER VAN BEGROTING EN FINANCIËN, VLAAMSE RAND, ONROEREND ERFGOED EN DIERENWELZIJN BESLUIT:

Artikel 1. De volgende onroerende goederen worden voorlopig beschermd als monument:

Burgerhuis De Coutere-Plas met tuin, Tolpoortstraat 43, Deinze, bij het kadaster bekend als: Deinze, 1ste afdeling, sectie B, perceelnummer 621T.

Het plan met de aflijning en de plaats van aanplakking van het bericht over het openbaar onderzoek is opgenomen als bijlage 1 bij dit besluit.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van het monument is opgenomen als bijlage 2 bij dit besluit.

Het cultuurobject opgenomen in de bijlage 3 bij dit besluit maakt integrerend deel uit van het monument.

Art. 2. De erfgoedwaarden van het monument zijn:

- 1° architecturale waarde;
- 2° artistieke waarde;
- 3° historische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Het burgerhuis is opgevat als een rijwoning langs de Tolpoortstraat in het centrum van Deinze en werd omstreeks 1920 gebouwd naar ontwerp van architect Jules Van den Hende in opdracht van zijdefabrikant De Coutere-Plas.

Exterieur

De voormalige directeurswoning is een representatief en rijk uitgewerkt voorbeeld van vroege art deco, zogenaamde proto art deco. Het onderkelderde enkelhuis is drie traveeën breed en twee bouwlagen hoog, onder pseudomansardedak met drie dakkapellen. De klassieke, sterk verticaal uitgewerkte straatgevel is afgewerkt met simili-pierre op een hardstenen plint en wordt afgelijnd met een uitgewerkte houten kroonlijst voorzien van modillons. De rechtertravee wordt geaccentueerd door een gevelhoge, driezijdige erker, gevat in een traveeën tussen kolossale pilasters. De brede linkse toegangstravee is symmetrisch uitgewerkt met beneden de eveneens symmetrische, rijk uitgewerkte rondboogdeur en op de bovenverdieping twee rechthoekige vensters. De lijstgevel is bovenaan afgelijnd met een tandlijst met daaronder een brede doorlopende bloemenband, onderbroken door de vensters en de erker. De vensters zijn gevat in een klassiek geïnspireerde geprofileerde omlijsting. De neuten van de omlijsting van de twee bovenvensters in de toegangstravee vertonen een klassiek geïnspireerd motief dat lijkt te verwijzen naar telkens vier klosjes garen. De florale decoratie van het fries wordt hernomen in de borstwering van de bovenvensters. Centraal in de borstwering is telkens een decoratief uitgewerkte waterspuwer voorzien. Kenmerkend voor de proto art deco is de combinatie van eerder classicistisch geïnspireerde decoratie met florale ornamentiek, zoals bloemenslingers en vruchten. De uitbeelding van fauna en flora in de decoratieve, hoogstaande uitwerking van de simili-pierre verwijst expliciet naar de opdrachtgever en zijn link met de zijdenijverheid, meer bepaald naar de bladeren en de vruchten van de witte moerbeï - het voedsel van de zijderups - en naar de zijderupsen, poppen en vlinders.

De uitgewerkte toegang in de linkertravee bestaat centraal uit een verdiepte rondboogdeur in een geprofileerde, kwartholle omlijsting, geflankeerd door smalle, eveneens verdiepte zijvensters en in de plint uitgewerkte keldervensters. De sluitstenen van de deur- en zijvensteromlijstingen zijn sculpturaal uitgewerkt, respectievelijk met de uitbeelding van een verpoppende zijdevlinder en van twee zijdevlinders (links een vrouwelijke, rechts een mannelijke zijdevlinder). Het geheel wordt afgelijnd met een bloemenslinger, met aan de bovenzijde de voorstelling van twee zijderupsen, de larven van de zijdevlinder, die de sluitsteen van de deur omringen. Dubbele houten toegangsdeur met getraliede kleurrijke, geometrische glas-in-looddeurvensters, bovendorpel met uitbeelding van een slinger van de bloemen met daarnaast ook vruchten van de witte moerbeï in houtsnijwerk en daarboven half rond bovenlicht met glas-in-loodraam, dat in de uitbeelding verwijst naar de plots doorbrekende zon – een kenmerkend symbool in de art deco. Ook de zijvensters zijn afgesloten met decoratief, geometrisch traliwerk en ingevuld met geometrisch glas in lood. De keldervensters zijn met gelijkaardig traliwerk afgesloten. Aan weerszijden van de deur bevindt zich in de plint een voetschraper en aan de rechterzijde een wateraansluiting. Rechts van de deur ingewerkte gietijzeren brievenbus voorzien van een voorstelling van de vruchten van de witte moerbeï.

De achtergevel is soberder afgewerkt dan de voorgevel. De achtergevel is voorzien van een simili-pierre waarin enkele blinde medaillons zijn uitgewerkt, bovenaan afgelijnd met een houten kroonlijst. Enkele functionele elementen, zoals de afwatering van de hardstenen onderdorpels, vormen sculpturale details. Aan deze zijde is het originele houtwerk deels bewaard: geschilderde houten buitendeuren ingevuld met panelen in structuurglas, een driezijdig uitgebouwde vensterpartij met geschilderde guillotineramen ter hoogte van de grote ronde eetkamer, een gevelhoge, eveneens driezijdige erker ter hoogte van de zuidelijke achterbouw en twee rechthoekige vensters die het fumoir in de noordelijke achterbouw verlichten. De historische zuidelijke en noordelijke achterbouwen zijn qua volume herkenbaar bewaard. De koer bewaart de indeling voorzien op het bouwplan met ter hoogte van het fumoir ten noorden een halfcirkelvormig bloemenperk, en twee hardstenen treden die leiden tot het lagere gedeelte van de koer. De achterin gelegen trappenpartij tot de achterdeur is nog herkenbaar. Beide trappen worden aan weerszijden geflankeerd door een lage, achthoekige pijler, die ook op de plannen was voorzien. De pijlers bewaren hun hardstenen dekstenen. Achterin bevindt zich nog de tuin, die aan de noordzijde grenst aan de muur van de fabriekshal, kadastraal geregistreerd in 1905.

Interieur: planindeling

Het grondplan van de woning volgt enigszins een traditionele opbouw van een enkelhuis met links de toegangstravee bestaande uit de inkomhal met daarachter de traphal met een office met vestiaire en in de achterbouw volgens het plan oorspronkelijk een rij van functionele vertrekken (keuken, wasplaats, linnenkamer, kolenkot en toilet). De brede travee met ontvangstvertrekken is eerder atypisch en omvat een salon aan de straat, een grote ronde eetkamer ("rotonde") en via een portiek ("porche") met lavabomeubel tot de rookkamer ("fumoir") in de achterbouw. Vanuit het office met vestiaire en de portiek is er toegang tot de koer. De focus op representatie leidde tot de opvallende ontwerpkeuze voor een heel ruim uitgewerkte inkomhal en een grote, ronde eetkamer, die uitkijkt naar de huidige koer, en toegankelijk is vanuit de traphal en via het salon aan de straatzijde. De trap leidt eerst tot een tussenniveau met achterin een vroegere

naaikamer en een toilet. Op de eerste verdieping zijn drie slaapkamers en een badkamer voorzien. De trap leidt, via een overloop met lavabonis, tot de tweede verdieping waar ook nog twee slaapkamers voorzien zijn aan de straatzijde, een verdiept gelegen achterkamer (op de plannen aangeduid met een waterreservoir van 4500 liter) en een zolderruimte. De woning is gedeeltelijk onderkelderd. Aan de straatzijde, onder de trap- en inkomhal werd in 1920 een nieuwe kelder voorzien. Onder de functionele ruimtes in de achterbouw bleef een bestaande (wijn)kelder bewaard.

Interieur: kelders

De kelder aan de straatzijde bevindt zich onder de inkomhal en is toegankelijk vanuit de traphal via een rechte houten trap. De kelderruimte bewaart een betegelde vloer en tussen de twee delen van de kelder bevindt zich een houten deur met twee deurvensters in structuurglas, geflankeerd door een raam, eveneens voorzien van structuurglas. Aan de straatzijde bevindt zich de ruimte voor de kolen, die via het keldervenster binnen gebracht konden worden.

In de zuidelijke achterbouw bevindt zich onder de keuken en wasplaats de bewaarde (wijn)kelder van de oudere bebouwing. Deze kelder is toegankelijk via een houten draaitrap en bestaat uit twee kleine ruimtes. De tegelvloer is bewaard.

Interieur: gelijkvloerse verdieping

In de inkomhal wordt het decoratief programma van de woning maximaal uitgespeeld: de afwerking van deze ruimte toont de volledige evolutie van rups tot zijde in diverse kunstvormen. De ruimte is voorzien van een vlak bepleisterd plafond, afgelijnd met geprofileerde lijsten en een lijst met kraalmotief, en van een wandafwerking in simili-pierre boven een hoge plint in roodgrijze, gaderde marmer. In de westwand is een rondboogvormige nis met marmeren tablet uitgewerkt, die wordt verlicht met een bewaarde lichtarmatuur. In de simili-pierre zijn sculpturaal uitgewerkte details aanwezig in de vorm van brede banden met bladeren, eikels en linten, en fijnere omlijstingen met bloemetjes rond de deuropeningen. Boven de deurpartijen in de west- en noordwand zijn panelen voorzien met een stucdecoratie van zwierige moerbeiplanten met centraal een wapenschild. Op de wapenschilden worden respectievelijk een moerbeivrucht, schietspoel, moerbeiblad en zijderups uitgebeeld, anderzijds een klos garen en naaigerei. Op de zuidelijke wand bevindt zich een wapenschild omringd door een florale decoratie. Het wapenschild beeldt drie kleinere zilveren schilden af binnen een groot blauw schild en verwijst naar de kunsten. Het schild werd ook gebruikt door de Gentse kring Kunst en Kennis. Aan weerszijden van de toegangsdeur bevinden zich bas-reliëfs, die kinderen uitbeelden die handelingen uitvoeren die verband houden met zijde, zoals het oogsten en losmaken van de zijdedraden. In tegenstelling tot de stucdecoraties in het salon zijn deze reliëfs niet gesigneerd, maar ze sluiten aan bij de stijl van Geo Verbanck. Aan weerszijden van de brievenbus zijn ook bladeren in simili-pierre uitgewerkt. De ruimte is toegankelijk vanaf de straat via een marmeren trap, uitgevoerd in gele marmer de Hauteville. De trap wordt aan weerszijden geflankeerd door verwarmingselementen, ingewerkt in een decoratieve metalen omkasting met de uitbeelding van een faun – aansluitend bij het exotisme van de art deco – en afgedekt met een marmeren tablet. Deze elementen zijn niet gesigneerd maar vertonen sterke overeenkomsten met realisaties van Geo Verbanck. Een andere blikvanger in de ruimte is de kleurrijke mozaïekvloer vol met details en verwijzingen naar de zijdenijverheid, zoals een omranding met bladeren en vruchten van de witte moerbeï, de voorstellingen van een

zijderups, van een mannelijke en een vrouwelijke zijdevlinder, een schietspoel, een klos garen, evenals een haspel waarmee men de zijdedraden van de cocons afwikkelde. De mozaïekvloer is afgeboord met gele marmer. Bewaarde lichtschakelaars en een lichtarmatuur boven de inkompartij vervolledigen het ensemble.

De afwerking van de inkom wordt doorgetrokken tot de achterliggende traphal: simi-pierre als afwerking van de zuidwand, roodgrijze marmeren plinten, bepleisterde plafonds afgewerkt met lijstwerk en een rijke mozaïekvloer afgelijnd met gele marmer. De traphal is bereikbaar via een driedelige houten deurpartij, bestaande uit een centrale deur geflankeerd door twee vaste zijpanelen die licht terugspringen. De deuren zijn voorzien van kleurrijke glas-in-loodpanelen met de voorstelling van bloemenkorven en geometrische elementen, uitgevoerd in een combinatie van structuurglas, helder en gekleurd glas. De driedelige houten deurpartij in de noordwand van de traphal, die toegang geeft tot de grote ronde eetkamer, is van gelijkaardige glas-in-loodpanelen voorzien, maar is breder uitgewerkt. De driedelige structuur volgt de gebogen vorm van de eetkamer. Beide deurpartijen zijn ingewerkt in een verzorgde houten omlijsting. De vrije hoeken die door de cirkelvorm van de eetkamer ontstaan, werden benut als inmaakkasten aan weerszijden van de deur. Deze kasten, waarin onder meer de leidingen geïntegreerd zijn, zijn afgesloten met gesloten, geprofileerde houten deurtjes. De doorgangen tot de voormalige keuken (west) en tot de koer bewaren eenvoudiger, maar verzorgde houten deuren, voorzien van panelen in structuurglas. Ook de wand onder de trap en de deur naar de kelder bewaren het originele houtwerk en zijn ingevuld met structuurglas. Bewaarde houten trap afgewerkt met aan de zijkant een detail in houtsnijwerk met uitbeelding van onder meer bladeren en eikels. De trap is gemarkeerd door een trappaal bekroond met een metalen sierstuk met florale decoratie met bladeren en vruchten van de witte moerbeï en met een lichtornament, waarvan het glas werd vernieuwd naar origineel model. De afgeronde aanzettrede is uitgevoerde in marmer, aansluitend bij de plint. In de traphal zijn ook lichtschakelaars en een zeshoekige metalen plafondlamp bewaard.

Vanuit de inkomhal is er eveneens, via een gelijkaardige maar bredere driedelige houten deurpartij met florale glas-in-loodpanelen, een toegang tot het ontvangtsalon aan de straatzijde. De bepleisterde ruimte is voorzien van een doorlopend behang op de wanden en is afgelijnd met een houten plint. Dit ontvangstvertrek is voorzien van een rijk uitgewerkte parketvloer. De kamer getuigt van een gevoel voor symmetrie: de westelijke wand die grenst aan de grote ronde eetkamer is symmetrisch uitgewerkt met centraal een verdiepte rondboognis met een op maat gemaakte houten, gebogen commode met floraal houtsnijwerk en marmeren tablet. Het meubel kan vermoedelijk toegeschreven worden aan de Kortrijkse Kunstwerkstede De Coene. Twee identieke dubbele houten deuren met glas-in-loodpanelen met de voorstelling van bloemenkorven flankeren de nis en zijn ingewerkt in een houten omlijsting. De linkse deurpartij leidt tot de grote eetkamer, maar achter de rechtse gaat een ingemaakte kast schuil. De noordelijke wand bewaart een vrij zware marmeren schouw met daarboven een op maat gemaakte spiegel met bloemen in houtsnijwerk, aansluitend qua vormgeving bij de commode. Het venstertablet aan de straatzijde is ook in marmer uitgevoerd. Het salon bewaart een lichtschakelaar.

Blikvanger van de benedenverdieping is de grote ronde eetkamer of zogenaamde "rotonde", die uitkijkt naar de huidige koer via de grote raampartij met guillotineramen, voorzien van een marmeren tablet. De opvallende cirkelvorm van de ruimte wordt

versterkt door de decoratief uitgewerkte parketvloer en het geaccentueerde lijstwerk waarmee het plafond is afgewerkt. In het lijstwerk van het plafond wordt de florale decoratie verdergezet en zijn lichtpunten geïntegreerd, namelijk een centrale armatuur en kleine lichtpunten in de buitenrand. De toegangsdeuren tot het salon en de traphal zijn ingewerkt in een omlijsting op een marmeren plint, rond de deuren voorzien van een fijne band met bloemen en erboven ingevuld met bas-reliëfs gesigineerd door Geo Verbanck. Ze beelden romantische taferelen uit van enerzijds een liggende naakte vrouw met putti, omgeven door gedrapeerde doeken, en anderzijds de voorstelling van een gezin bestaande uit een naakte man en vrouw met twee kinderen, gedecoreerd met doeken en vruchten. De noordwand is symmetrisch opengewerkt met een verdiepte nis, aan weerszijden ondersteund door floraal versierde art-decozuilen op een marmeren basement. Centraal in de nis bevindt zich een marmeren schouw met erboven een spiegel en voorzien van een ingewerkte kachel in gedreven koper, centraal met uitbeelding van een verpoppende zijdevlinder omringd door bladeren en vruchten van de witte moerbei. Aan weerszijden van de nis is – opnieuw symmetrisch – een deur voorzien, waarachter enerzijds een ingemaakte kast schuilgaat, anderzijds de toegang tot de portiek. Deze houten deuren zijn ingevuld met geometrisch glas in lood. Deze ruimte bewaart ook originele lichtschakelaars.

De portiek is een kleine functionele ruimte die een doorgang vormt tot de koer en voorzien is van een uitgewerkte mozaïekvloer, afgeboord met een band met de voorstelling van de bladeren en vruchten van de moerbei, en daarrond een band in mozaïeksteentjes. Opvallend is het bewaarde houten lavabomeubel, afgewerkt met marmer, spiegels en verfijnd houtwerk. Het meubel heeft een symmetrische, maar dynamische opbouw met centraal de lavabo, geflankeerd door twee schuin geplaatste kasten. De portiek biedt ook toegang tot het voormalige fumoir of de rookkamer via een houten deur ingevuld met panelen in structuurglas. De rookkamer is voorzien van een gebogen wand aan de zijde van de koer en uitgewerkt als een sober bepleisterde kamer met houten plankenvloer in visgraatmotief. Een marmeren schouwmantel is nog aanwezig.

Via de traphal is er een doorgang tot de zuidelijke achterbouw met als eerste kamer de vroegere keuken. De kamer bewaart in de zuidwand een marmeren schouwmantel. Onder de recente vloerafwerking is de originele granitovloer, afgelijnd met mozaïeksteentjes nog aanwezig. Vanaf de achterliggende kamer, de voormalige wasplaats bewaart een in een hoek uitgewerkt lavabo-ensemble met een massieve hardstenen lavabo, met eronder een houten kastje, beide uitgewerkt in een gebogen vorm. Rechts bevindt zich de ingewerkte armpomp, voorzien van twee metalen zwengels. De zuidwand van de wasplaats bewaart een houten wandensemble met de deur tot de kelder en vaste elementen, beide geopend met panelen in structuurglas. Ook de deur in de westwand, die vroeger toegang verleende tot de linnenkamer, is gelijkaardig uitgewerkt, net zoals de deur tot de vroegere keuken (oostwand).

Interieur: bovenverdiepingen

Ook de bovenverdiepingen zijn met zorg afgewerkt. De vloeren zijn integraal voorzien van een bewaarde houten plankenvloer. De muren en plafonds zijn bepleisterd; op de overlopen en in de traphal wordt de wandafwerking met simili-pierre doorgetrokken. Ook op deze niveaus is al het houten binnenschrijnwerk bewaard. Op de eerste verdieping zijn de houten deuren naar de kamers net als beneden van decoratieve glas-in-

loodpanelen voorzien. De uitwerking van het glas in lood is wel geometrischer qua vormgeving. De deuren tot de functionele, sanitaire vertrekken worden verlicht met panelen in structuurglas. Dit is ook het geval voor de kamers op de bovenste verdieping. Op de bovenverdiepingen zijn eveneens originele lichtarmaturen en lichtschakelaars aanwezig.

Op het eerste tussenniveau bevindt zich in de achterbouw de vroegere naaikamer, toegankelijk via een dubbele deur ingevuld met glas in lood. De ruimte bewaart een marmeren schouw. Deze schouw en de andere schouwen op de eerste verdieping hebben in tegenstelling tot beneden een eerder klassieke vormgeving in neostijl. Op het tussenniveau is ook een kleine sanitaire ruimte aanwezig met bewaarde witte betegeling, toegankelijk via een dubbele, maar gedeeltelijk vaste deurpartij die verlicht wordt met deurpanelen in structuurglas. De originele houten trap leidt tot de overloop op de eerste verdieping, die visueel wordt vergroot door een op maat gemaakte, grote spiegel naast de deur op de overloop ter hoogte van de trap. In het verdere gedeelte van de overloop bevindt zich een grote ingemaakte kast. De kast heeft een vierledige structuur met drie kastdeuren en rechts is hierin de deur ingewerkt naar de badkamer aan de achterzijde van de woning. In de bovenbouw van de kast zijn nog vier kleinere kastjes voorzien. Op de overloop geven drie slaapkamers uit.

De badkamer bewaart de originele wandafwerking met vierkante witte tegels. Ook bewaard zijn het bad, bidet, toilet en de marmeren, dubbele lavabotafel op smalle metalen poten, bovenaan voorzien van een glazen legblad en spiegel, geflankeerd door metalen bekerhouders. Vanuit de badkamer, en eveneens toegankelijk vanaf de overloop, bevindt zich aan de tuinzijde een slaapkamer met monumentale, neobarokke schouw in donkere marmersoorten, voorzien van een klassieke opbouw met fries boven, ondersteund door zuilen. Centraal is de schouw voorzien van decoratief koperwerk met florale motieven. De twee slaapkamers aan de straatzijde zijn onderling met elkaar verbonden en bewaren eveneens een kleurrijke marmeren schouw in neostijl.

Op het volgende tussenniveau is nog een sanitaire ruimte voorzien. Dit kamertje is voorzien van een betegelde lambrisering. Ook op de tweede verdieping wordt de overloop visueel vergroot door middel van een op maat gemaakte spiegel. Er bevindt zich hier ook een grote ingemaakte kast, identiek aan deze op de eerste verdieping. De twee slaapkamers aan de straatkant bewaren sobere, maar verzorgd uitgewerkte houten schouwen. De zolderruimte leidt via een trap tot een tussenniveau onder de dakkap.

Art. 3. De beheersdoelstellingen voor het monument zijn:

- 1° De algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° Het burgerhuis De Coutere-Plas getuigt van een totaalconcept met een grote ensemblewaarde, een kwalitatieve en gave afwerking van exterieur en interieur, met inbegrip van vast meubilair. Elke beheersdaad vraagt om een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op het volledige pand met al z'n componenten wordt afgewogen. Ingrepen moeten de beschermde erfgoedkenmerken en -elementen respecteren en ondersteunen, en mogen de draagkracht van het beschermde goed niet overschrijden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;
- 3° Met betrekking tot het exterieur van burgerhuis De Coutere-Plas beoogt de bescherming het behoud van de historische buitenarchitectuur qua schaal,

volumewerking, detaillering, afwerking en materiaalgebruik, waarbij de architecturale eigenheid, ensemblewaarde en herkenbaarheid van het ontwerp gerespecteerd moet worden. Beeldbepalend is de simili-pierre voorzien van uitbundige decoratie, die aan de straatzijde met de uitbeelding van fauna en flora aansluit bij de vroege art-decostijl en het oeuvre van architect Jules Van den Hende. Omwille van de inhoudelijke keuzes en talloze verwijzingen naar de zijdeteelt is het huis ook onlosmakelijk verbonden met de historiek van de zijdenijverheid in Deinze en de rol van de bouwheer hierin. Het vakmanschap van de sculptuur wordt aangevuld met het geometrische metalen traliwerk en kleurrijke glas in lood, evenals de verzorgde detaillering van de houten toegangsdeur en kroonlijst. Het houten vensterschrijnwerk van de straatgevel is vernieuwd, maar sluit aan bij de indeling die zichtbaar is op oudere foto's. Voor het bewaarde houten schrijnwerk aan de achterzijde is behoud het streefdoel. Als een vernieuwing van het schrijnwerk noodzakelijk is, dan is herstel naar origineel model aangewezen, ondersteund door (bouw)historisch en materiaaltechnisch onderzoek naar het originele schrijnwerk en met hernemen van de indeling en een uitvoering in hout.

- 4° Met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de herkenbaarheid als een interbellumburgerhuis, met een bijzondere planindeling met imposante inkomhal en groot rond salon, en met de uiterst verzorgde en rijke interieurafwerking die getuigt van groot vakmanschap. De historische afwerking van het interieur omvat onder meer vloeren, wand- en plafondafwerking, houten binnenschrijnwerk – al dan niet met glas-in-loodramen –, houten en natuurstenen trappen, marmeren en houten schouwmantels, spiegels, ingemaakte kasten in de salons, traphal en op de bovenverdiepingen, andere vaste, op maat gemaakte elementen waaronder de commode in het ontvangstsalon, de kachel in het grote salon, het lavabomeubel in het portiek, evenals de badkamerinrichting, tot kleinere, maar essentiële elementen zoals de bewaarde lichtschakelaars en -armaturen.
- 5° In de zuidelijke achterbouw is onder een recente vloerafwerking een originele granitovloer bewaard. Het vrijleggen en herstellen van de granitovloer kan een meerwaarde zijn en bijdragen aan de erfgoedwaarden.
- 6° Het cultuurgoed is een wezenlijk onderdeel van het totaalconcept. Het terugplaatsen van het element op de oorspronkelijke plaats kan overwogen worden, mits de bewaringstoestand en beveiliging ervan voldoende gegarandeerd kan worden.
- 7° De recentere uitbreiding van de woning aan de tuinzijde biedt toekomstperspectieven tot het verzoenen van moderne comforteisen met een maximaal behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen uit de bouwfase van 1920. Toekomstige aanpassings- en moderniseringswerken of eventuele nieuwe functies kunnen worden ondergebracht in de recentere of al aangepaste delen van de achterbouwen, mits de typologie en plattegrond van het interbellumburgerhuis hierdoor herkenbaar behouden blijft, de schaal en volumewerking niet wordt verstoord en de draagkracht van de site niet wordt overschreden.
- 8° Voor de buitenruimten (koer en tuin) is het aangewezen om bij aanpassingswerken zoveel mogelijk rekening te houden met de oorspronkelijke toestand, in de mate dat deze momenteel gedocumenteerd is (bijvoorbeeld dankzij de historische plannen), in situ deels bewaard is of op basis van toekomstig onderzoek kan worden aangetoond.
 - de koer bewaart haar historische structuur binnen een gedeeltelijke heraanleg.
 - in de huidige tuinaanleg is het originele tuinplan in neoklassieke stijl weinig herkenbaar, maar er kan verondersteld worden dat dit plan voor het eerste compartiment van de tuin wel werd uitgevoerd. Het is aangewezen om bij een heraanleg van de tuin aandacht te hebben voor het historische tuinontwerp met

grasparterres en tuinpaden en bijhorende beplanting van bloemperken en heestermassieven alsook de aanwezigheid van leifruit tegen de muur van de fabriekshal. Een nieuwe aanleg die zich inspireert op het ontwerp van 1923 zou de ensemblewaarde van de site kunnen versterken.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker houden het monument in stand en onderhouden het door:

- 1° het monument als een voorzichtig en redelijk persoon te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade door brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het monument regelmatig te controleren; het monitoren van de stabiliteit is daarbij een aandachtspunt;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood;

Art. 5. Een toelating is vereist voor de volgende handelingen aan of in het monument:

- 1° de aanmerkelijke reliëfwijziging van de bodem;
- 2° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 3° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 4° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 5° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 6° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het aanleggen, structureel en fundamenteel wijzigen of verwijderen van wegen en paden;
 - c) het structureel en fundamenteel wijzigen van de aanleg van tuinen.
- 7° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur en het cultuurgoed dat er integrerend deel van uitmaakt:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;

- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontpleisteren van bepleisterde elementen;
- g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- h) het uitvoeren van werken aan en het verplaatsen of verwijderen van het cultuurogoed;
- i) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken, waaronder de bewaarde lichtschakelaars en -armaturen, badkamerinrichting en verwarmingselementen.

Er is geen toelating vereist voor:

1° regulier onderhoud;

2° passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood.

Brussel, 19/12/25

De Vlaamse minister van Begroting en Financiën, Vlaamse Rand, Onroerend Erfgoed en Dierenwelzijn,

Getekend door: Ben Weyts (Signature)
Getekend op: 2025-12-19 20:49:06 +01:00
Reden: ik keur dit document goed

Weyts Ben Vlaamse
overheid

Ben WEYTS